

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 259/2024-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Libora Duľu a zo sudcov Ladislava Duditša (sudca spravodajca) a Rastislava Kaššáka v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa [REDAKOVANÉ], zastúpeného Mgr. Petrom Miklóssym, advokátom, Hlavná 1221, Vrábľa, proti uzneseniu Okresného súdu Nitra sp. zn. 4Nt/15/2023 zo 14. novembra 2023 a uzneseniu Krajského súdu v Nitre č. k. 4Tos/4/2024-89 z 18. januára 2024 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 27. apríla 2024 doručená ústavná sťažnosť sťažovateľa vo veci namietaného porušenia základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy a podľa čl. 6 ods. 3 písm. c) dohovoru rozhodnutiami v záhlaví označených súdov, ktoré navrhujú zrušiť a vrátiť vec okresnému súdu na ďalšie konanie.
2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 1T/64/77 zo 17. mája 1977 (ďalej len „odsudzujúci rozsudok“) uznaný za vinného z pokusu trestného činu znásilnenia podľa § 8 ods. 1 a § 241 ods. 1 zákona č. 140/1961 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov. Za to ho súd odsúdil na trest odňatia slobody v trvaní 3 rokov nepodmienečne.
3. Okresný súd uznesením sp. zn. 4Nt/15/2023 zo 14. novembra 2023 podľa § 399 ods. 2 Trestného poriadku zamietol návrh sťažovateľa na povolenie obnovy konania, ktoré skončilo odsudzujúcim rozsudkom v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 12To/244/77 zo 7. júla 1977 (ďalej len „pôvodné konanie“), pretože nezistil podmienky obnovy konania podľa § 394 ods. 1 Trestného poriadku. Krajský súd v Nitre (ďalej len „krajský súd“) uznesením č. k. 4Tos/4/2024-89 z 18. januára 2024 podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol sťažnosť sťažovateľa

proti uzneseniu okresného súdu.

4. Krajský súd po zhrnutí obsahu uznesenia okresného súdu a sťažnosti sťažovateľa objasnil účel obnovy konania a podmienky jej povolenia. Konštatoval, že sťažovateľ v odôvodnení sťažnosti (obsahujúcej rovnaké námietky ako návrh na povolenie obnovy konania) neuviedol skutočnosti, ktoré by boli spôsobilé z hľadiska splnenia podmienok obnovy konania spochybniť správnosť a úplnosť skutkových zistení a právnych úvah okresného súdu. Nestotožnil sa s argumentáciou sťažovateľa založenou primárne na jeho presvedčení o jeho nevine i na základe znaleckého posudku vypracovaného po 47 rokoch od spáchania skutku a na dožadovaní sa vykonania výsluchu riešiteľa predloženého znaleckého posudku, resp. pribratého konzultanta, svedkyne [REDACTED] a vykonania konfrontácie medzi ním a svedkyňou [REDACTED]. Krajský súd nepovažoval výsluchy znalcov a svedkyne za potrebné vzhľadom na výsledky základného konania, pričom úsudok sťažovateľa o pravdivosti jeho výpovede, že skutok nespáchal, potvrdenej predloženým znaleckým posudkom nemôže byť rozhodujúci ani pre vec prínosný, pretože nezmení závery súdov v pôvodnom konaní. Tie sa vo svojich rozhodnutiach erudovane vyjadrili k otázke viny a naplneniu všetkých znakov skutkovej podstaty stíhaného trestného činu, i keď znalecký posudok v pôvodnom konaní nebol vykonaný ako dôkaz, avšak vina sťažovateľa bola preukázaná výpoveďami svedkov [REDACTED] a [REDACTED], ako aj ďalšími svedeckými výpoveďami či vykonaním vyšetrovacieho pokusu.

5. Krajský súd zdôraznil, že súd nie je povinný v konaní o návrhu na povolenie obnovy vykonať akýkoľvek navrhovaný dôkaz, či už preto, lebo v pôvodnom konaní nebol súdu známy, resp. odsúdený nie je oprávnený sa domáhať takého dôkazu, ktorý súvisí s jeho právom, ktorý nevyužil, prípadne ktorý využil, ale sa domáha jeho prehodnotenia. Sťažovateľ v pôvodnom konaní i napriek nesúhlasu s výpoveďou svedkyne [REDACTED] o vykonanie konfrontácie nepožiadala. K predloženému znaleckému posudku krajský súd dodal, že znalec je povolaný vyjadriť sa k črtám osobnosti obvineného, ktoré môžu mať vplyv na jeho vierohodnosť, nie je však oprávnený vyjadrovať sa k tomu, či výpoveď obvineného alebo svedka je vierohodná alebo nie, prípadne ktorá z rozdielnych výpovedí osoby je vierohodnejšia, pretože také hodnotenie prislúcha súdu. Sťažovateľom predložený znalecký posudok znalec vypracoval na základe jeho žiadosti na účely zistenia a posúdenia jeho osobnostných vlastností, skladby osobnostnej štruktúry, výskytu novej psychopatológie a zhodnotenia vierohodnosti a na základe žiadosti sťažovateľa bol pribratý aj polygrafológ, ktorému sťažovateľ stanovil otázky, na ktoré žiadal odpoveď. Znalec sa v posudku zameril na posúdenie otázok a oblastí, ktoré si stanovil sťažovateľ s obhajcom, a ako podklady mu boli poskytnuté iba niektoré rozhodnutia (uznesenie o vznesení obvinenia, zápisnice z výsluchu sťažovateľa a poškodenej, rozsudky súdov). Znalec tak nevychádzal z celého spisu, pričom v závere len konštatoval, že všeobecná vierohodnosť u sťažovateľa sa ukazuje byť v zásade na postačujúcej úrovni zásadným spôsobom sa neodlišujúcej od normy a posúdenie špecifickej vierohodnosti bolo extrémne náročné najmä preto, lebo od inkriminovanej udalosti uplynulo 46 rokov, preto súhrne uviedol, že je na dobrej úrovni.

6. K námietke o údajnom priznaní k spáchaniu skutku a rozporom v protokoloch o výsluchoch pred vyšetrovateľom krajský súd podotkol, že sťažovateľ v podstate namieta procesné chyby pôvodného konania a spôsob hodnotenia dôkazov vykonaných súdmi, pritom obnova konania neslúži na odstránenie takýchto procesných väd. Iné nové dôkazy, ktoré neboli súdu známe v pôvodnom konaní, sťažovateľ neuviedol. Nebola zistená existencia takých nových skutočností alebo dôkazov

súdu neznámych, ktoré by samy osebe alebo v spojení s tými skôr známymi mohli odôvodniť iné rozhodnutie o vine. Obnova smeruje k náprave „skutkových“ pochybení, a nie k náprave zákonných pochybení. Krajský súd nezistil porušenie ustanovení trestného poriadku, námietky nevykonania dôkazov na verejnom zasadnutí s poukazom na znalecký posudok považoval len za formu obrany sťažovateľa, ako možnosť vyvinenia sa.

II.

Argumentácia sťažovateľa

7. Porušenie základného práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces spočíva v nesprávnom, nezákonnom a nespravodlivom rozhodnutí, že podmienky na povolenie obnovy konania nemali byť splnené, keď splnené boli. Ďalej spočíva v nesprávnom vyhodnotení relevantnosti nového predloženého dôkazu (znaleckého posudku s výsledkami vyšetrenia na polygrafe), nedostatočnom vykonaní dokazovania, nedostatočnom a arbitrárnom odôvodnení zamietnutia návrhu na povolenie obnovy. V dôsledku toho došlo u sťažovateľa k odňatiu možnosti konať pred súdom.

8. Sťažovateľ odôvodnene požadoval poskytnutie právnej ochrany a nápravy jeho nespravodlivého odsúdenia za skutok, ktorý nespáchal, aby mal možnosť v obnovenom konaní dokázať svoju nevinu. Zamietnutie jeho návrhu je v extrémnom rozpore s princípom spravodlivého súdneho konania. Aj odôvodnenie uznesenia krajského súdu je nedostatočné a nepreskúmateľné, na zásadné skutočnosti o naplnení podmienok obnovy konania a potrebe vykonania dokazovania k návrhu nebolo reagované.

9. Uvedené konštatovania možno vzťahovať aj na námietku porušenia práva na obhajobu. Dôsledkom zamietnutia návrhu na povolenie obnovy je strata príležitosti brániť sa proti nespravodlivému odsúdeniu za trestný čin, ktorý sťažovateľ nespáchal.

10. Sťažovateľ podľa znaleckého posudku hovorí pravdu, preto je znalecký posudok takým novým dôkazom, ktorý môže odôvodniť iné rozhodnutie o vine, keďže odsudzujúci rozsudok bol založený na nesprávnom skutkovom zistení, že sťažovateľ spáchal skutok, a na hodnotení jeho výpovede ako nepravdivej.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

11. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľa predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“). Na predbežnom prerokovaní ústavný súd potom preskúmal, či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

III.1. K porušeniu označených práv uznesením okresného súdu:

12. V konaní podľa čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb v zmysle princípu subsidiarity za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam

a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne. Ústavný súd, resp. jeho právomoc vyplývajúca z čl. 127 ústavy predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú.

13. Sťažovateľ podal proti uzneseniu okresného súdu sťažnosť, o ktorej rozhodol krajský súd. Sťažovateľ teda využil možnosť podania riadneho opravného prostriedku proti uzneseniu okresného súdu, o ktorom bolo krajským súdom aj rozhodnuté. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie označených práv uznesením okresného súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

III.2. K porušeniu označených práv uznesením krajského súdu:

14. Sťažovateľ tvrdí, že súdy rozhodli nesprávne, nezákonne a nespravodlivo. Inak sťažovateľ doslova preberá svoju skoršiu argumentáciu uvedenú v návrhu na obnovu konania a v následnej sťažnosti proti uzneseniu okresného súdu, na ktorú podľa jeho názoru súdy nereagovali.

15. V prvom rade ústavný súd poznamenáva, že na konanie o návrhu na povolenie obnovy konania sa čl. 6 ods. 1 a 3 dohovoru nevzťahuje. Svedčí o tom stabilizovaná judikatúra ústavného súdu (napr. II. ÚS 255/2011, III. ÚS 223/2017, IV. ÚS 108/2014, I. ÚS 227/2013 a tam uvedená judikatúra), ako aj judikatúra Európskeho súdu pre ľudské práva [ďalej len „ESLP“ (Kulnev v. Rusko, rozhodnutie z 18. 3. 2010, č. 7169/04, Rudan v. Chorvátsko, rozhodnutie z 13. 9. 2001, č. 45943/99)]. Ústavný súd v tejto otázke konštantne vychádza práve z judikatúry ESLP, z ktorej vyplýva, že pod ochranu podľa čl. 6 dohovoru nespadá konanie o návrhu na povolenie obnovy konania. V tomto konaní ide o vydanie rozhodnutí, ktoré priamo nesúvisia s rozhodnutím o právach a záväzkoch občianskoprávného charakteru alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti adresátom práv podľa tohto ustanovenia dohovoru (o tom už bolo právoplatne rozhodnuté v pôvodnom konaní, ktorého obnovy sa sťažovateľ domáhal). Článok 6 dohovoru totiž neobsahuje právo na revíziu súdneho konania [pozri aj SVÁK, J. *Ochrana ľudských práv z pohľadu judikatúry a doktríny štrasburských orgánov ochrany práva*. Žilina : Poradca podnikateľa, 2003. s. 370 – 371, ktorý v tejto súvislosti poukazuje na rozhodnutie Callaghan c. Spojené kráľovstvo z 9. 5. 1985, Décisions et rapports, č. 60; taktiež REPÍK, B. *Ľudské práva v súdnom konaní*. Bratislava : MANZ, 1999. s. 62 – 63, ktorý uvádza: „Pôsobnosť (aplikovateľnosť) článku 6 zásadne nepresahuje okamih konečného, právoplatného rozhodnutia o vine a treste. Nevzťahuje sa teda na konanie o obnove... a článok 6 ani nezaručuje právo na revíziu procesu“, alebo aj rozhodnutie ESLP vo veci sťažnosti č. 41372/98, Václavík proti Slovensku z 30. 9. 2003]. Ochrany práv obsiahnutých v čl. 6 dohovoru sa možno domáhať až v obnovenom konaní, t. j. po tom, ako bolo príslušným všeobecným súdom právoplatne rozhodnuté o povolení obnovy konania (II. ÚS 196/2019).

16. Vzhľadom na uvedené je potrebné konštatovať, že medzi uznesením krajského súdu a namietaným porušením čl. 6 ods. 1 a 3 písm. c) dohovoru neexistuje príčinná súvislosť, preto je ústavná sťažnosť sťažovateľa v tejto časti zjavne neopodstatnená.

17. Ústavný súd vo svojej ustálenej judikatúre, poukazujúc na svoje ústavné postavenie (čl. 124 ústavy), opakovane zdôrazňuje, že vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštanciou, a preto nie je zásadne oprávnený preskúmať

a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecným súdom bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

18. V tejto súvislosti poukazuje aj na svoj ustálený právny názor, že rozhodnutie a postup všeobecného súdu, ktoré sú v súlade s platným a účinným zákonom (na vec aplikovateľnými procesnoprávnymi a hmotnoprávnymi predpismi), nemožno kvalifikovať ako porušovanie základných ľudských práv (m. m. napr. I. ÚS 8/96, II. ÚS 81/00). Ako ústavne nesúladné (porušujúce základné práva) ústavný súd hodnotí rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými boli zákony a podzákonné úpravy interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti, napr. v dôsledku prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08, I. ÚS 26/2010).

19. Odôvodnenie rozhodnutí všeobecných súdov je častým predmetom posudzovania v konaniach o ústavných sťažnostiach. Úlohou všeobecného súdu je dať v odôvodnení rozhodnutia jasnú a zrozumiteľnú odpoveď na námietky účastníka konania v rozsahu kľúčových právne a skutkovo relevantných otázok súvisiacich s predmetom súdnej ochrany. Všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky nastolené otázky, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania. Podľa ESĽP musia súdne rozhodnutia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, na ktorých sa zakladajú (García Ruiz v. Španielsko z 21. 1. 1999). Judikatúra ESĽP teda nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Georgiadis v. Grécko z 29. 5. 1997, Higgins v. Francúzsko z 19. 2. 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska v. Švajčiarsko z 29. 4. 1993, II. ÚS 410/06).

20. Ústavný súd sa oboznámil s uznesením krajského súdu a jemu predchádzajúcim uznesením okresného súdu, ktoré posudzoval vo vzájomnej súvislosti (IV. ÚS 350/09), a konštatuje, že napadnuté rozhodnutie obsahuje dostatok skutkových a právnych záverov, ktoré nie sú zjavne neodôvodnené a jeho odôvodnenie nemožno označiť za nepreskúmateľné. Krajský súd odpovedal na všetky pre rozhodnutie veci významné argumenty sťažovateľa uvedené v jeho návrhu a následnej sťažnosti, neponechal ich bez povšimnutia. Nie je úlohou ústavného súdu všeobecne hodnotiť a posudzovať súlad interpretácie a aplikáciu práva so zákonom. Priestor na jeho zásah sa otvára len v prípade zistenia takej aplikácie príslušných ustanovení všeobecne záväzných právnych predpisov, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Nič také sťažovateľ netvrdil.

21. Obsah a odôvodnenie ústavnej sťažnosti sú len pokračovaním tvrdení sťažovateľa z návrhu na povolenie obnovy konania, resp. subjektívnym hodnotením dôkazov sťažovateľom v rámci ním predložených dôkazov. Sťažovateľ trvá na pravdivosti svojej výpovede popierajúcej spáchanie skutku, o čom má svedčiť predložený znalecký posudok, zdôrazňuje, že bol odsúdený len

na základe nepriamych dôkazov, poukazuje na nesprávnosť hodnotenia dôkazov v pôvodnom konaní (súdom prijatej verzii o dvojtom odchode zo štadióna). Namieta nesplnenie podmienok povolenia obnovy konania. Sťažovateľ polemizuje so závermi súdov na úrovni skutkového stavu (hodnotenia dôkazov), pričom stavia ústavný súd do pozície ďalšej opravnej inštalácie, ktorá mu neprináleží.

22. Nosným záverom napadnutého rozhodnutia bolo, že sťažovateľom predložené dôkazy nie sú takej povahy, aby v spojení s dôkazmi alebo so skutočnosťami už známymi mohli odôvodniť iné rozhodnutie o jeho vine v pôvodnom konaní (IV. ÚS 242/2023). Ústavný súd na základe námietok sťažovateľa nezistil arbitrárnosť tohto záveru. Ani súvisiace námietky o odňatí možnosti konať pred súdom či extrémnom rozpore s princípom spravodlivosti ústavný súd nepovažuje za dôvodné, keďže boli rovnako založené len na tvrdení, že neboli splnené zákonné podmienky na zamietnutie návrhu na povolenie obnovy konania.

23. Nad rámec uvedených námietok nezistil ústavný súd žiadny ústavnoprávny presah s obsahom základného práva na súdnu ochranu konkretizovaného na rozhodovanie o povolení obnovy trestného konania. Inak to nebolo ani pri sťažovateľom označenom základnom práve na obhajobu, keďže jeho porušenie sťažovateľ vyvodzoval z rovnakých tvrdení, aké použil pri námietke o porušení práva na súdnu ochranu. Skutočnosť, že sťažovateľ sa s názorom krajského súdu nestotožňuje, resp. jeho rozhodnutie považuje za nespravodlivé, nepostačuje sama osebe na prijatie záveru o zjavnej neodôvodnenosti či arbitrárnosti napadnutého uznesenia. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom, všeobecný súd nemusí rozhodovať v zhode so skutkovým či s právnym názorom účastníkov konania.

24. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu o zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť ide vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, ktorých porušenie sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. K iným dôvodom, ktoré môžu zakladať záver o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti, patrí aj ústavnoprávny rozmer, resp. ústavnoprávna intenzita namietaných pochybení, resp. nedostatkov v činnosti alebo rozhodovaní príslušného orgánu verejnej moci, posudzovaná v kontexte s konkrétnymi okolnosťami prípadu (IV. ÚS 362/09).

25. Vychádzajúc z uvedených dôvodov, ústavný súd konštatuje, že niet žiadnej spojitosti medzi uznesením krajského súdu a námietkami o porušení označeného základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, resp. práva na obhajobu podľa čl. 50 ods. 3 ústavy, preto sťažnosť v tejto časti odmietol pre jej zjavnú neopodstatnenosť podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 28. mája 2024

Libor Duľa
predseda senátu